

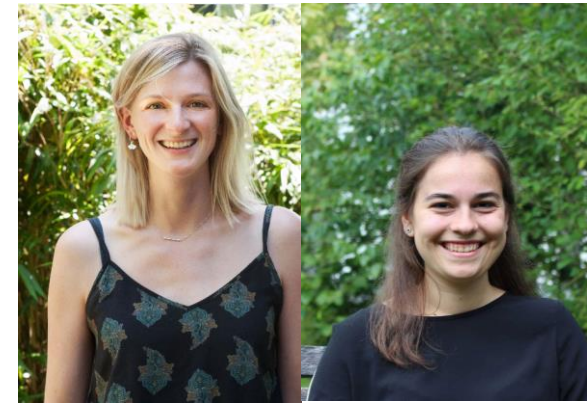
DE VIJFSLEUTELS VOOR EFFECTIEF BEGRIJPEND LEZEN IN DE PRAKTIJK

25 november 2019

Sarah Slabbaert en Ine De Brouwer

Kort voorstellen: het CTO

Taal & Onderwijs

In de kijker:
Impact en bereik van boekbaby's:
Lees het rapport

[START](#) [ORGANISATIE](#) [MISSIE](#) [PERS](#) [PROJECTEN](#) [PUBLICATIES](#) [MEDEWERKERS](#) [CONTACT](#) [FAQ](#)

U bent hier: CTO - organisatie > Start >

Over het Centrum voor Taal en Onderwijs

Wat willen we bereiken?

De missie

Wie zijn we?

Het CTO

Het Centrum voor Taal en Onderwijs (CTO) is het **Vlaamse expertisecentrum voor taalonderwijs**. Het biedt ondersteuning rond diverse aspecten, onder andere:

- taalvaardigheidsonderwijs Nederlands,
- omgaan met meertaligheid in het onderwijs,
- NT2-onderwijs aan anderstaligen,
- taalbeleid,
- taal in de niet-taalvakken,
- taakgericht taalonderwijs,
- evaluatie van taalontwikkeling.

Het CTO is verbonden aan de Faculteit Letteren van de KU Leuven. Door de integratie van:

- onderzoek
- ontwikkeling van didactisch materiaal,
- coaching en nascholing,

staat het CTO met twee voeten in het Vlaamse onderzoeks- en onderwijsveld en heeft het internationale uitstraling in het domein Task Based

Wat doen we?

Projecten

Het CTO (°1990) voert reeds gedurende meer dan 20 jaar projecten uit voor diverse opdrachtgevers en in samenwerking met belangrijke partners in het Vlaamse en internationale onderwijsveld:

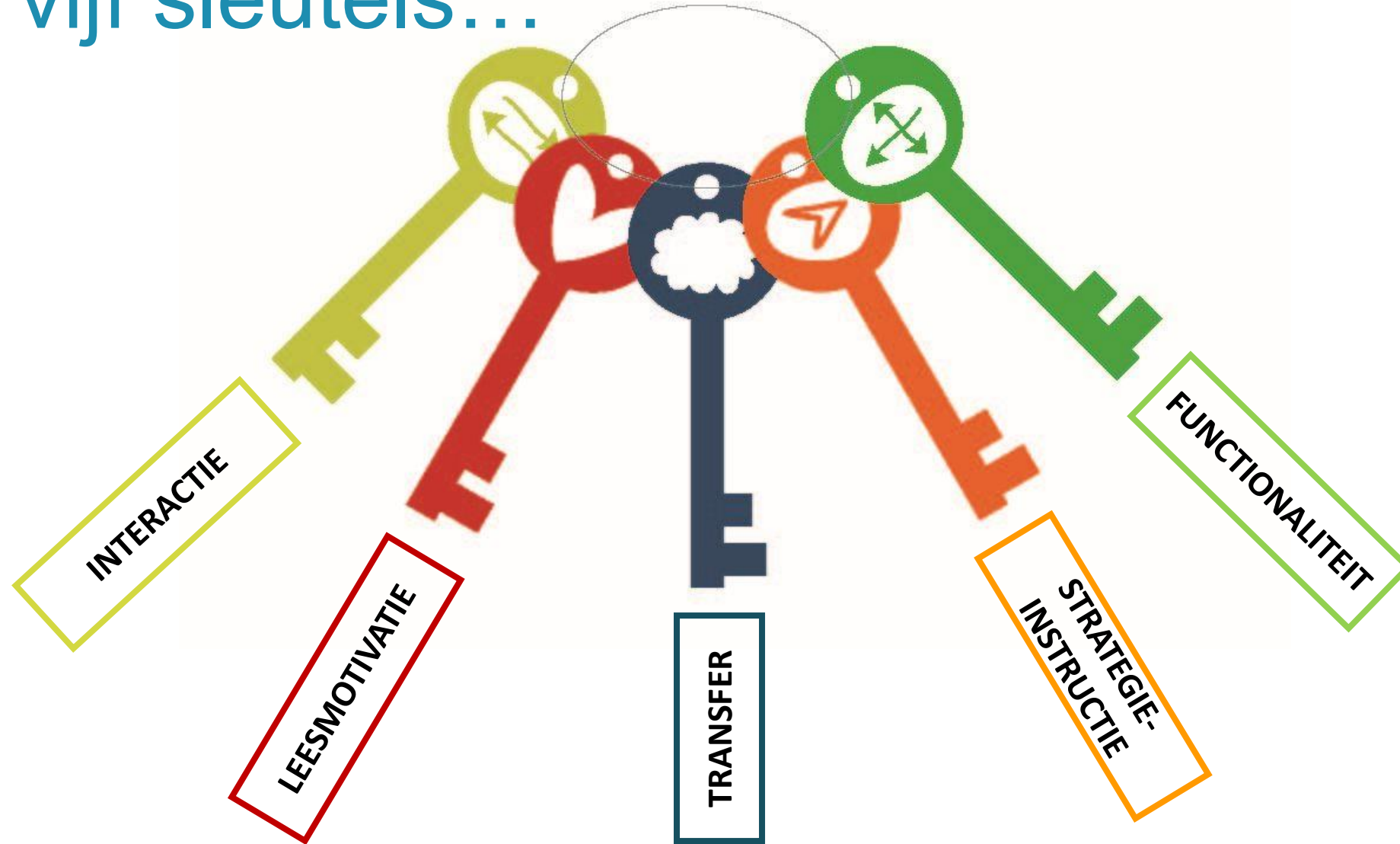
- het Departement Onderwijs en Vorming van de Vlaamse Gemeenschap
- de Nederlandse Taalunie
- de VDAB
- onderwijsbegeleidingsdiensten (OVSG, OVB, VBB, VGC, OCB, VOCVO, onderwijskoepels, ...)
- steden en gemeenten
- kinderopvang-initiatieven
- scholen
- lerarenopleidingen
- centra voor volwassenenonderwijs
- verenigingen
- bedrijven en organisaties
- ...

Internationale netwerken

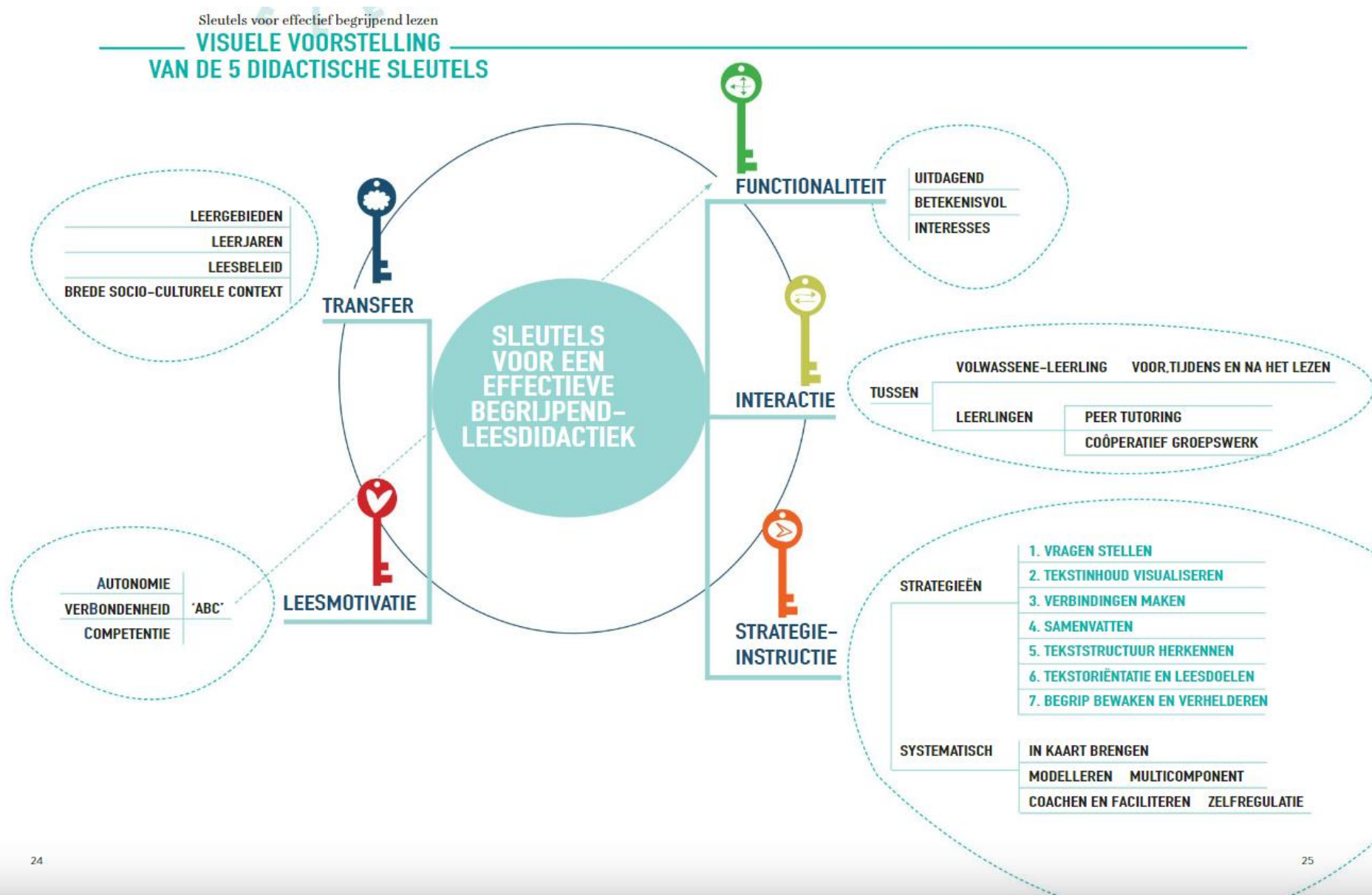
Programma van vandaag

1. De vijf sleutels in de praktijk
2. Richting een krachtige leesles met een rijke tekst
 - Functionaliteit?
 - Goede vragen voor – tijdens – na het lezen
3. Twee sleutels extra uitgelicht
 - Strategie-instructie
 - Interactie
4. Motivatie en transfer?

De vijf sleutels....

De vijf sleutels samengevat:

Richting een krachtige leesles met een rijke

Een robot in de klas

Druifling

Lara pakt haar spullen bij elkaar. Vandaag komt opa haar halen. Ze is blij. Ze heeft hem veel te vertellen. Een ding in het bijzonder ... Lara ziet dat opa op haar wacht. Hij zwaait naar haar.

– En liefje, is het leuk in het tweede leerjaar?
– Heel leuk! We hebben iets geweldigs in onze klas: een slim bord – euh ... een digibord! Lara moest even nadenken over het woord. Vorig jaar hadden ze een groen bord in de klas. De juf schreef erop met een krijtje.
– Wauw! zegt opa.
– Toen jij klein was, bestond dat niet. Ik wed dat je niet eens weet wat het is! grapt Lara.
Het meisje kijkt opa ongeduldig aan. Ze gaat hem uitleggen dat het op een heel grote computer lijkt. Je schrijft of klikt erop met een dikke pen.
En vooral ... je kunt alles opslaan. Opa gaat zo verbaasd zijn.

– Je vergeet dat ik leraar ben geweest. Ik heb nog met zo'n bord kunnen werken. En ik vond het geweldig. Het is heel handig, vertelt opa. Lara kijkt sip. Het is waar, opa kent veel van computers. Maar ze had hem graag doen verbazen.
– En mijn leraar is een robot!
Opa kijkt haar met grote ogen aan.
– Hij is super. Hij kijkt onze oefeningen na zonder onze schriften te openen, gaat Lara verder. En hij wordt niet kwaad als we lawaai maken.
– Wauw, dat zou ik wel eens willen zien! zegt opa.

– Lara, wacht! roept een stem achter hen. Je hebt dit vergeten. Lara draait zich om. Meester Tom geeft Lara haar agenda, begroet opa en loopt weg.
– Jeetje, hij is echt goed gemaakt, die robot. Je zou zeggen dat het een mens is, zegt opa. Maar weet je wat nog knapper is dan die robot?

Lara schudt haar hoofd.
– Je fantasie! lacht opa. Het meisje frons haar wenkbrauwen en zegt even niets.
– Maar het bord is echt slim, dat zweer ik. Gelooft u me!
– Ik geloof je, zegt opa en geeft haar een dikke knuffel.

2^e graad

Doolhof

Joëlle Van Hee – illustraties Frank Graetz

Ik weet niet waarom ik hier ben. Of hoe ik hier ben beland. Ik ben wakker geworden in het donker en in de kou. En in de stilte. Dat is alles wat ik weet. Ik kan me niets meer herinneren. Ik ril van de kou. Rondom mij is alles leeg. Niets beweegt en er is geen enkel geluid. Ik hoor zelfs geen vlieg zoemen. Het is alsof de wereld helemaal stil is geworden. Mijn ogen zijn intussen gewend aan het donker, maar ik kan nog steeds niets zien. Alleen de donkere stenen van de tunnel waarin ik ben opgesloten. Ik wil om hulp roepen.

Mijn tong is droog en zo hard als karton. Ik ben bang. Waar ben ik?
– Help! roep ik. Tientallen stemmen roepen terug. Ze komen van overal. 'Help! Help!' herhalen ze, steeds zachter. Het is de echo van mijn eigen stem die langzaam in de tunnel verdwijnt. Het wordt weer stil. Ik ben alleen. Alleen op deze erge plek vol lange gangen. Welke gang moet ik volgen? De gang die me terug naar huis brengt ... Maar is er nog wel een thuis? Bestaat de wereld nog?

VERBONDEN

Tekst: Eric Chevreaux • Illustraties: Yulio • Vertaling: Sara Brouckaert

Fragment uit het dagboek van Alyssa, 28/09/2042

7.45 u.
Mama en ik gaan naar buiten (verbonden) en kruipten in de auto (ook verbonden). Die geeft ons een persoonlijk welkom: 'Hallo Mirielle, halo Alyssa.' De boordcomputer leest onze geheugens en downloadt de inhoud van onze persoonlijke cloud. Die verschijnt op het scherm op de voorruit, dat in tweeën is verdeeld. Ik heb een bericht van Viola, mijn beste vriendin. Geconcentreerd kijk ik naar het commando OPENEN ('Ben je onderweg?') en dan naar ANTWOORDEN. Ik denk mijn antwoord, dat op het scherm verschijnt ('Daar over 5 min.'). VERZENDEN.

Ik doorloop met mijn ogen de verschillende pagina's, die ik na elkaar open. Het weer (het wordt mooi), mijn agenda (Frans wordt vervangen door wiskunde) en sociale netwerken. Op die manier hoef ik geen contact te hebben met mama, die al sinds vroeger ongetrouwd is. 'Alles goed met jou? Je hebt niets gaten van vroeger ...' Ik haal mijn schouders op. Eindelijk zijn we er. 'Maak je geen zorgen, liefje, ik hou het in de gaten.' Ze tilt met haar vinger op haar horige, dat met mij verbonden is. Het is niet dat waar ik me wel zorgen om maak ...

8.00 u.
Ik ga bij Viola staan, die merkt dat ik slechtgevoel ben. Ik vertel dat mijn moeder me de hele tijd op mijn vel zit. Dat ze vindt dat ik er bleek/hoof chagrijn uitzie ('Als een echte puber, dus?' zegt Viola). En dat ze een hele dag mijn vitale functies in de gaten gaat houden. Viola leest mijn geschiedenis. Ze weet van mijn hartandoening en van de vele incidenten toen ik klein was. Ik ben geoperd, maar mijn mama is nog steeds doodsbang. En aangezien elk brein via een hersenimplant verbonden is met een grote server (zo kunnen mensen rechtstreeks met elkaar communiceren), bezoeken ze me met ongetrouwde berichten. Voeg daar nog aan toe dat ik altijd goed geconcentreerd. Om medische redenen kan ze op elk moment mijn parameters checken, die worden doorgegeven door mijn kleren (verbonden): temperatuur, idetaling, bloeddruk ... Als ze nog maar een vermoeden heeft dat er iets scheelt, komt ze toegesnel.

9.30 u.
Van het andere deel van de klas (we zijn uit elkaar gehaald wegens te veel geblabber), werpt Viola me een glimlachende blik toe. Met mijn gedachten check ik mijn inbox: 'U HEBT 1 NIEUW BERICHT: 'Komaan geef toe dat je gek op hem bent.' Die 'hem', dat is Bruno, een nieuwe jongen in onze klas. Ik verlag me niet tot een antwoord, maar trek een gezicht als de leraar met zijn rug naar ons toe staat. Viola heeft gelijk: die jongen fascineert me. Ik kan mijn ogen maar niet van hem afhouden. Gelukkig ziet mama niet wat ik zie, hoewel ze het wel heeft geprobeerd. 'Vergeet julie opzet over artificieel intelligentie niet', herinnert de leraar ons.

3^e graad

Richting een krachtige leesles met een rijke tekst

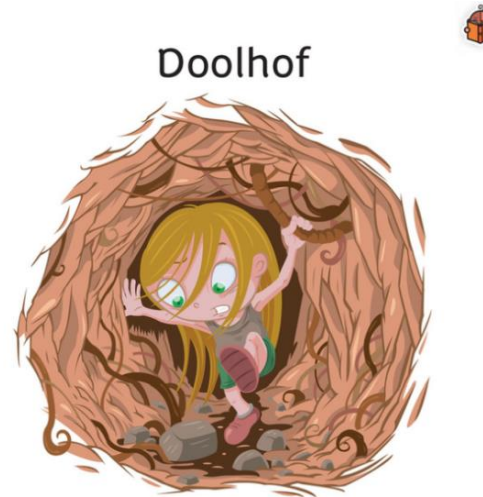
Deel 1: Lees de tekst en bedenk een lesidee/concept uit waarbinnen je deze tekst zou kunnen gebruiken

Deel 2: beschrijf: wat doe jij / doen de leerlingen VOOR het lezen – TIJDENS het lezen – NA het lezen

1. Functionaliteit uitgelicht

Hoe zouden jullie zorgen dat de leesactiviteit functioneel wordt?

Bij:

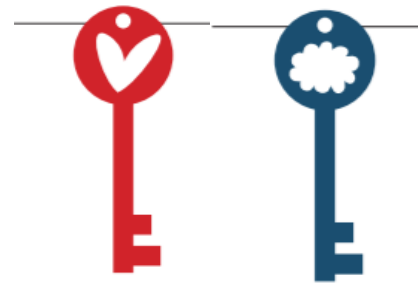
Ik weet niet waarom ik hier ben. Of hoe ik hier ben beland. Ik ben wakker geworden in het donker en in de kou. En in de stilte. Dat is alles wat ik weet. Ik kan me niets meer herinneren. Ik ril van de kou. Rondom mij is alles leeg. Niets beweegt en er is geen enkel geluid. Ik hoor zelfs geen vlieg zoemen. Het is alsof de wereld helemaal stil is geworden. Mijn ogen zijn intussen gewend aan het donker, maar ik kan nog steeds niets zien. Alleen de donkere stenen van de tunnel waarin ik ben opgesloten. Ik wil om hulp roepen.

Mijn tong is droog en zo hard als karton. Ik ben bang. Waar ben ik? — Help! roep ik. Tientallen stemmen roepen terug. Ze komen van overal. 'Help! Help!' herhalen ze, steeds zachter. Het is de echo van mijn eigen stem die langzaam in de tunnel verdwijnt. Het wordt weer stil. Ik ben alleen. Alleen op deze enge plek vol lange gangen. Welke gang moet ik volgen? De gang die me terug naar huis brengt ... Maar is er nog wel een thuis? Bestaat de wereld nog?

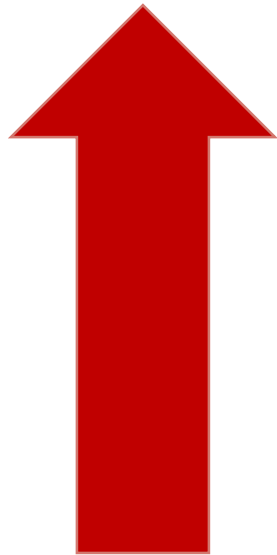
Vertaling: Sara Brouckaert 8.25.2019.2020.02

Invloed op motivatie en transfer!

Inzetten op functionaliteit...

MOTIVATIE

TRANSFER

Goede vragen stellen **voor, tijdens en na** het lezen

= interactie tussen leerkracht en leerling

= sleutel **interactie**

*(uitdieping **interactie tussen leerlingen onderling**: zie verder)*

Terugkoppeling: goede vragen voor het lezen?

Hebben jullie in jullie **lesconcept** nagedacht over concrete vragen die je bij de tekst kan stellen aan de leerlingen? Zo ja, zijn er vragen die je voor het lezen van de tekst zou stellen?

Goede vragen stellen voor het lezen

Voor het lezen stel je vragen om het leesproces **op te starten**. Je kan vragen stellen over:

Het leesdoel

De tekstsoort

De mogelijke inhoud

Kennis en inzicht in de drie onderdelen afzonderlijk én inzicht in **de samenhang tussen deze drie onderdelen** is essentieel voor een goede lezer.

weten komen?

- ...

zien?

- Wat weten we over dat soort teksten?
- Wat voor informatie kunnen we daarin terugvinden?
- ...

- ... zie strategie voorspellen

Goede vragen stellen **tijdens** het lezen

Tijdens het lezen stel je vragen om het leesproces (van individuele leerlingen) **bij te sturen**. Als leerkracht moet je dus inspelen op wat je tijdens het lezen ziet “mislopen”. Je kan vragen stellen die:

- De leerling ertoe aanzet zijn denkproces te verwoorden.
- De leerling aanwijzingen geeft over waar in de tekst hij op zoek kan naar antwoorden.
- De leerling ertoe aanzetten herstelstrategieën in te zetten om tot een beter tekstbegrip te komen.

Voorbeeld *gerichte leerlingendifferentiatie tijdens het lezen*

Leerlingen lezen per twee een tekst over Anne Frank en de vervolging van de Joden tijdens WO II.

De ster:

LIn signaleert zelf het probleem

LL1: Ik snap da niet van die ster.

LK: Welke ster?

LL2: Er staat hier: "Anne Frank moest een ster dragen."

LK: waarom moest ze een ster dragen denk je?

LIn grijpt zelf naar tekst

(de leerlingen zwijgen)

LK: Wat is dat eigenlijk voor een ster? Stond er in het begin van de tekst niet iets over die ster?

LL1: Ja...

LL2: Ja, uhm, van de Joden, die ze moesten dragen

Concretiseert ondersteuning

LK: En waarom moesten ze een ster dragen?

LL2: Uhm..., van de Duitsers.

LK: En waarom moesten ze een ster dragen van de Duitsers?

Voorbeeld *gerichte leerlingendifferentiatie tijdens het lezen*

LL2: Om te zien, om te zien, om ze te kunnen zien hè.

LK: Ja, precies, zo konden de Duitsers zien wie er een Jood was en wie niet.

LL2: Ja, dan konden de Duitsers da zien.

LK: Alle Joden...

LL1: maar... maar... was Anne Frank een Jood?

LK: Wat denk je? Staat dat niet in het begin van de tekst?

(leerlingen lezen in stilte)

LIn proberen zelf verbanden te leggen

LL2: ... van wel, want haar vader en ook Joden (leest zin voor uit tekst)

LL1: Moest Anne Frank een ster dragen?

LK: Ja, want alle Joden moesten een ster dragen.

LL1: En draagde ze die ster echt?

LL2: Dat is toch dom, juf?

LK: Waarom vind je dat dom?

LL2: Omda... omda... dan verraadde ze zich.

LK concretiseert verbanden

(Johnson, 1995 – verwerkt in het artikel [“Lezen dat doe je niet alleen”](#) van Koen Van Gorp)

Terugkoppeling: goede vragen na het lezen?

Zijn er groepjes die in hun lesconcept vragen stellen na het lezen van de tekst? Zo ja, welke?

Goede vragen stellen na het lezen

BEGRIJPEND LEZEN

De boom van Bloom

Evalueren

Wat vind ik hiervan?
Ben ik het hiermee eens?
Is dit een goed idee?

Creëren

Wat kan ik maken?
Wat zou er kunnen gebeuren?
Wat kan ik verzinnen?

Tekst Willem Rosier
Beeldside May MacMeekin

Analyseren

Hoe komt dit?
Wat is het probleem?
Wat zijn de oorzaken?

Toepassen

Hoe valt dit op te lossen?
Wat zou ik doen?
Hoe is dit bruikbaar?

Begrijpen

Wat betekent dit?
Hoe zit dit?
Wat bedoelen ze hiermee?

Herinneren

Waar was...?
Wanneer was...?
Wie was...?

Denkniveaus

Begrijpend leesonderwijs is niets anders dan leerlingen leren denken. En dat kan op verschillende niveaus: van herinneren en begrijpen tot toepassen, analyseren, evalueren en creëren. De Amerikaanse onderwijspsycholoog Benjamin Bloom bracht deze opbouw ('taxonomie') van lagere en hogere denkvaardigheden in kaart.

Het aanleren van denkvaardigheden is misschien wel de belangrijkste verantwoordelijkheid van leraren. Als leraar moet je niet alleen zorgen dat leerlingen kennis kunnen reproduceren. Ook is het belangrijk dat leerlingen kennis kunnen vertalen naar een andere situatie of kunnen zeggen waarom ze sommige informatie belangrijker vinden dan andere. Door bijvoorbeeld te modelleren, het hardop denkend voordoen, kun je als leraar je leerlingen op de verschillende niveaus leren denken. Of je nu op een basisschool werkt of in het voortgezet onderwijs. Ook als je leerlingen nog niet kunnen lezen, kun je al wel modelleren, zodat de leerlingen begrijpend leren luisteren. Vervolgens leren ze makkelijker begrijpend lezen, zodra ze technisch kunnen lezen en beschikken over voldoende woordenschat. Er is geen normatief onderscheid tussen de denkniveaus: het hogere niveau is niet beter dan het lagere niveau. Wel is het belangrijk om leerlingen zo veel mogelijk op alle niveaus aan te spreken, van groep 1 van de basisschool tot en met het eindexamenjaar van het voortgezet onderwijs. Met 'de boom van Bloom' kun je nagaan of alle denkniveaus in je lessen aan bod komen. Hoe hoger in de boom des te moeilijker de denkvaardigheid.

[file:///C:/Users/u0062386/Downloads/Poster%20Bloom%20\(1\).pdf](file:///C:/Users/u0062386/Downloads/Poster%20Bloom%20(1).pdf)

Goede vragen stellen na het lezen

Creëren <i>bedenk maak onderzoek vind uit</i>	Kun je iets bedenken om...? Zie jij een oplossing voor...? Als jij dat zou kunnen... hoe zou jij dan...? Bedenk eens een manier om...?
Evalueren <i>beoordeel waardeer beslis adviseer</i>	Is er een betere manier om...? Wat zou jij hebben gedaan...? Vind je... goed of fout? Geloof jij...? Hoe zou de hoofdpersoon zich voelen...?
Analyseren <i>vergelijk orden classificeer verbind leid af</i>	Welke gebeurtenissen kunnen niet gebeurd zijn? Als dat gebeurd zou zijn, hoe zou het er dan hebben uitgezien...? Waar liep het verhaal ineens anders? Waarom gebeurde...?

kan ook hardop denkend!

Ik kan wel iets bedenken om...
 Ik denk dat een oplossing zou zijn...
 Als ik dat... zou kunnen...dan zou ik...

Ik denk dat het beter zou zijn om...
 Ik vind dat fout/goed omdat...
 Ik geloof dat...
 Ik vind dat... verdrietig / boos /... kijkt... Ik denk dat de
 hoofdpersoon zich zo voelt omdat...

Ik denk dat dat niet kan gebeuren want...
 Dit stukje is anders dan...
 Dit lijkt op...
 Daar loopt het verhaal ineens anders, ik denk dat...
 Er staat niet dat... maar volgens mij...

Goede vragen stellen na het lezen

Toepassen <i>pas toe los op verander onderzoek demonstreer</i>	Wat zou jij doen om...? Hoe kan het probleem opgelost worden ...? Heb jij wel eens hetzelfde meegemaakt...? Hoe zou jij je voelen als...? Waarom is... belangrijk?
Begrijpen <i>omschrijf vat samen leg uit voorspel bespreek</i>	Wat zou er nu gaan gebeuren...? Wat is het belangrijkste...? Kun jij in je eigen woorden vertellen...? Wie denk je dat...? Welke verschillen zijn er tussen...?
Onthouden <i>vertel na onthoud herinner herken</i>	Hoe vaak...? Wie was het die..? Welke ...? Waar....? Wanneer...?

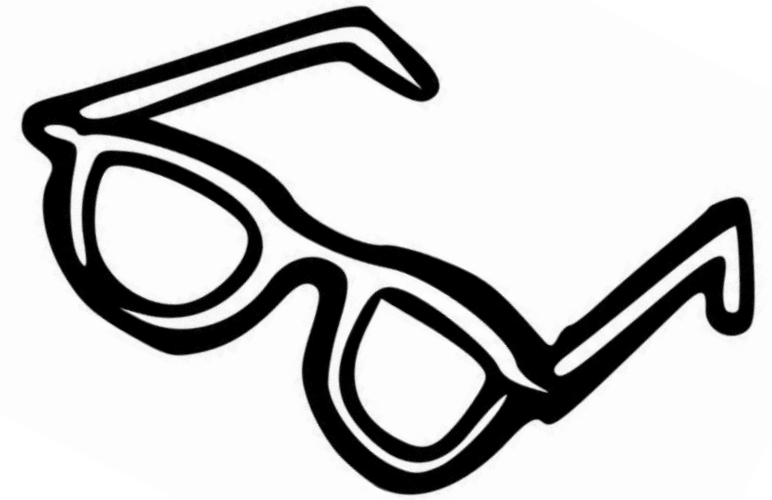
kan ook hardop denkend!

Als het mij zou gebeuren zou ik...
Ik doe dat ook wel eens...
Als ik dit lees zie ik voor me...
Waarom is dat belangrijk, ik denk dat...

Wat zou er nu gaan gebeuren? Ik denk dat...
Als ik naar het plaatje kijk denk ik...
Ik denk dat het belangrijkste is...
Welke zou de grootste / sterkste /... zijn, ik denk...
Ik voorspel dat...

Als ik naar het plaatje kijk zie ik...
Ik kan vertellen waar/ wanneer/ wie/ welke...
Op de voorkant van het boek zie ik...
Eerst gebeurde dat en toen...

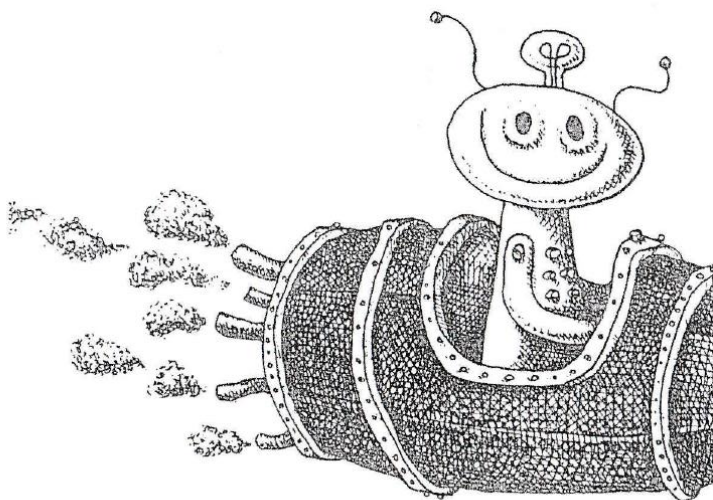
Goede vragen stellen **voor** – **tijdens** – **na** het lezen: een kritische bril

Goede vragen stellen na het lezen: een kritische bril belang van de tekst

Zip 1

Zip zat in zijn raket.
Hij vloog door de ruimte.
Hij zag de witte bal van de zon
En van de maan en Mars en Pluto.
En nog een blauwe bol.
Dat was de aarde.
Daar wou hij heen.

Wat zou jij invullen bij deze vraag?

2. Vul in met kleuren!

De zon is De aarde kleurt Het kromme ding is

Goede vragen stellen na het lezen: een kritische bril belang van de tekst

Emma

Mijn naam is Emma.
Ik woon op een grote boerderij in de buurt van Leuven.
Soms moeten mijn zus Laura en ik **een handje helpen**.
Dan verzorg ik de lammetjes of maken **we** samen de paardenstallen schoon.

1 Waarnaar verwijst 'we'?
Onderstreep.

Ik hou van alle dieren en ik wil later dierenarts worden.
Ik **heb een hekel aan** appels of kersen plukken.
Elke woensdag en zaterdag ga ik naar de turnclub.
Handenstand en koprol vind ik het leukste.

2 Wanneer gaat Emma naar de turnclub?
Markeer.

Ik denk dat Emma houdt van _____ en
van _____.

Goede vragen stellen na het lezen: een kritische bril aansluiten bij het lesdoel

Les 5: Kampioen!

Je leert de hoofdgedachte uit een tekst halen en je mening geven over de hoofdpersonages en over wat ze doen.

1 Lees de tekst en beantwoord de vragen.

a Wie is het hoofdpersonage?

b Schrijf een karaktereigenschap van Victor op.

c Waarom koos je die karaktereigenschap? Leg uit.

d Hoe staat Victor aanvankelijk tegenover sporten met gehandicapten?

e Hoe komt het dat hij uiteindelijk van gedachten lijkt te veranderen?

Goede vragen stellen na het lezen: een kritische bril aansluiten bij het lesdoel

Les 5: Kampioen!

Je leert de hoofdgedachte uit een tekst halen en je mening geven over de hoofdpersonages en over wat ze doen.

2 Los de vragen op met je groepje.

a In de tekst staat deze zin: "Zwaagwesteinde ...", mompelt hij voor zich uit.
Waarom staan er drie puntjes (een beletseltekens) na Zwaagwesteinde?

Kun je de zin op gepaste wijze aanvullen?

b Een feit en een mening zijn totaal verschillende dingen, dat weet je al.
Zoek in de tekst een vaststaand feit en een mening van iemand.

feit: _____

mening: _____

c Welke gevoelens heeft de vader in deze tekst?

d Waaruit besluit je dat?

2 extra sleutels uitgelicht

VERBONDEN

Tekst: Éric Chevreau • Illustraties: Yuio • Vertaling: Sara Brouckaert

Fragment uit het dagboek van Alyssa, 28/09/2042

7.45 u.
Mama en ik gaan naar buiten (verbonden) en kruipen in de auto (ook verbonden). Die geeft ons een persoonlijk welkom: 'Hallo Mireille, halo Alyssa.' De leidendcomputer leest onze geheugenshijns en downloadt de inhoud van onze persoonlijke cloud. Die verschijnt op het scherm op de voorruit, dat in tweeën is verdeeld. Ik heb een bericht van Viola, mijn beste vriendin. Geconcentreerd kijk ik naar het commando **OPENEN** ('Ben je onderweg?') en dan naar **ANTWOORDEN**. Ik denk mijn antwoord, dat op het scherm verschijnt ('Daar over 5 min.'). **VERZENDEN**.

Ik doorloop met mijn ogen de verschillende pagina's, die ik na elkaar open. Het weer (het wordt mooi), mijn agenda (Frans wordt vervangen door viskunde) en sociale netwerken. Op die manier hoef ik geen contact te hebben met mama, die al sinds vanochtend ongerust is: 'Alles goed met je? Je hebt niets gegeten vanmorgen...' Ik haal mijn schouders op. Eindelijk zijn we er. 'Mask je geen zorgen, liefje, ik hou het in de gaten.' Ze tikt met haar vinger op haar horloge, dat met mij verbonden is. Het is net dat waar ik me wel zorgen om maak ...

18 21.1 - 2011 | NEDERLANDS

8.00 u.

Ik ga bij Viola staan, die merkt dat ik slechtgezind ben. Ik vertel dat mijn moeder me de hele tijd op mijn vel zit. Dat ze vindt dat ik er bleek/moe/ chagrijnig uitzie ('Als een echte puber, dus' zegt Viola). En dat ze een hele dag mijn vitale functies in de gaten gaat houden. Viola kent mijn geschiedenis. Ze weet van mijn hartaandoening en van de vele incidenten toen ik klein was. Ik ben geopereerd, maar mijn mama is nog steeds doodsbang. En aangezien elk brein via een hersenimplantaat verbonden is met een grote server (zo kunnen mensen rechtstreeks met elkaar communiceren), bestookt ze me met ongeruste berichten. Voeg daar nog aan toe dat ik altijd word gecontroleerd. Om medische redenen kan ze op elk moment mijn parameters checken, die worden doorgegeven door mijn kleren (verbonden): temperatuur, ademhaling, bloeddruk ... Als ze nog maar een vermoeden heeft dat er iets scheelt, komt ze toegesnel.

9.30 u.

Van het andere deel van de klas (we zijn uit elkaar gehaald wegens te veel geblabbel), werpt Viola me een gaamuseerde blik toe. Met mijn gedachten check ik mijn inbox: U HEBT 1 NIEUW BERICHT: 'Komaan geef toe dat je gek op hem bent.' Die 'hem', dat is Bruno, een nieuwe jongen in onze klas. Ik verlag me niet tot een antwoord, maar trek een gezicht als de leraar met zijn rug naar ons toe staat. Viola heeft gelijk: die jongen fascineert me. Ik kan mijn ogen maar niet van hem afhouden. Gelukkig ziet mama niet wat ik zie, hoewel ze het wel heeft geprobeerd. 'Vergeet jullie opstel over artificiële intelligentie niet,' herinnert de leraar ons.

NEDERLANDS | 21.1 - 2011 | 19

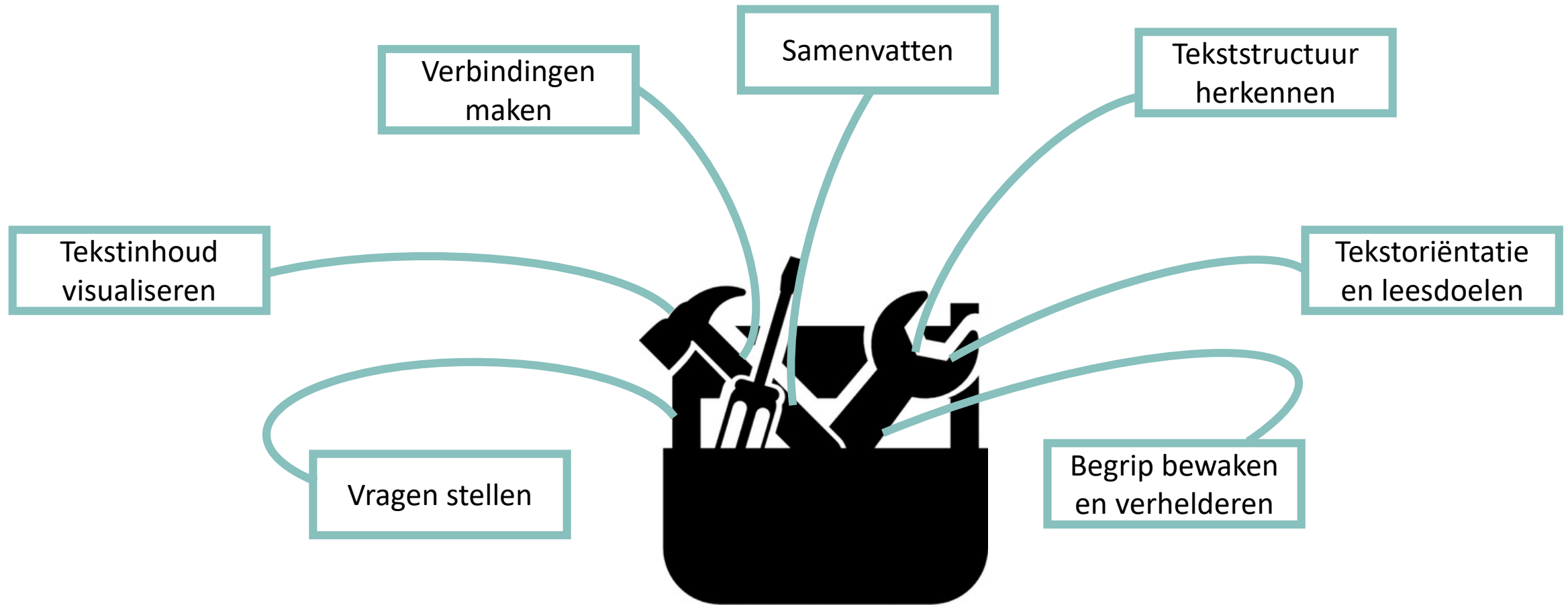

1. strategie-instructie uitgelicht

*Kijk eens even terug naar **de tekst van de 3^e graad, Verbonden**.
Stel je wil aan de hand van deze tekst aan strategie-instructie
doen. Op **welke strategie** kan je bij deze tekst inzetten?
Waarom?*

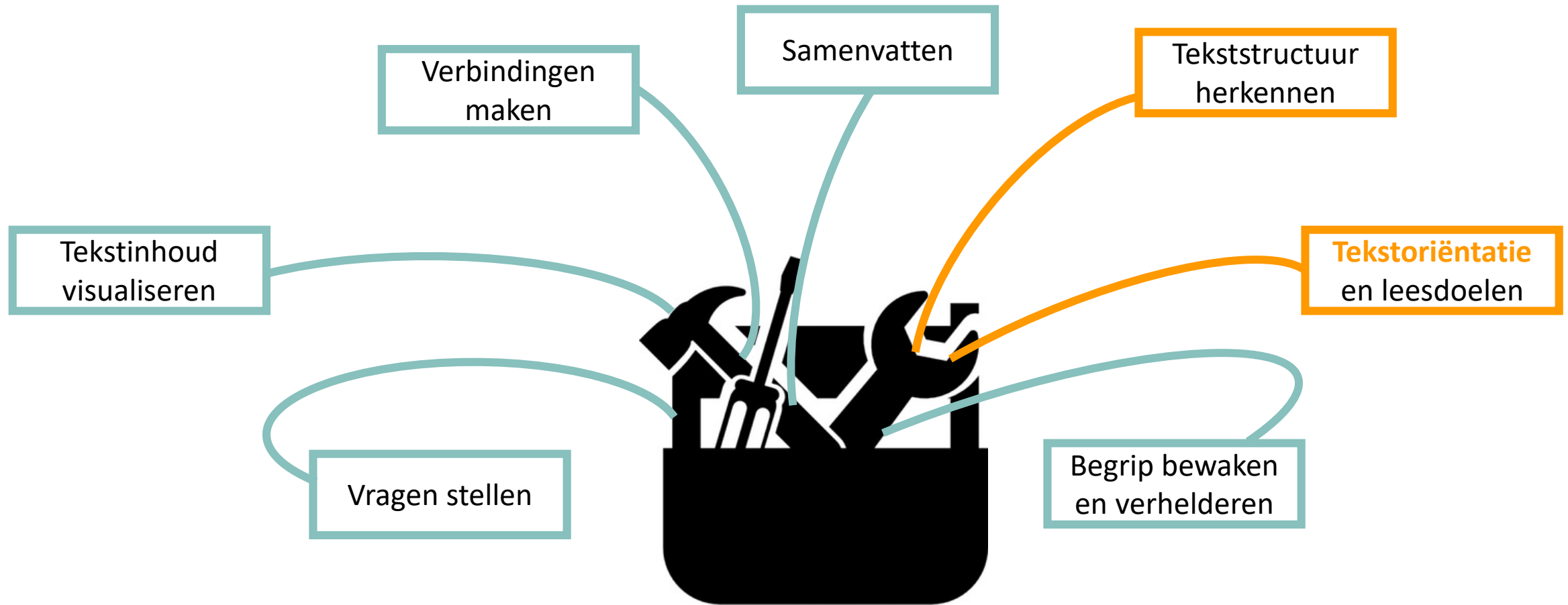

1. strategie-instructie uitgelicht

1. strategie-instructie uitgelicht

1. strategie-instructie uitgelicht

VERBONDEN

7.45 u.

Mama en ik gaan naar buiten (verbonden) en kruipen in de auto (ook verbonden). Die geeft ons een persoonlijk welkom: 'Hallo Mireille, halo Alyssa.' De boordcomputer leest onze geheugenchips en downloadt de inhoud van onze persoonlijke cloud. Die verschijnt op het scherm op de voorruit, dat in tweeën is verdeeld. Ik heb een bericht van Viola, mijn beste vriendin. Geconcentreerd kijk ik naar het commando **OPENEN** ('Ben je onderweg?') en dan naar **ANTWOORDEN**. Ik denk mijn antwoord, dat op het scherm verschijnt ('Daar over 5 min.'). **VERZENDEN**.

1. strategie-instructie uitgelicht

VERBONDEN

Tekst: Éric Chevreau Illustraties: Yuilo Vertaling: Sara Brouckaert

Fragment uit het dagboek van Alyssa, 28/09/2042

7.45 u.

Mama en ik gaan naar buiten (verbonden) en kruipen in de auto (ook verbonden). Die geeft ons een persoonlijk welkom: 'Hallo Mireille, hallo Alyssa.' De boordcomputer leest onze geheugenchips en downloadt de inhoud van onze persoonlijke cloud. Die verschijnt op het scherm op de voorruit, dat in tweeën is verdeeld. Ik heb een bericht van Viola, mijn beste vriendin. Geconcentreerd kijk ik naar het commando OPENEN ('Ben je onderweg?') en dan naar ANTWOORDEN. Ik denk mijn antwoord, dat op het scherm verschijnt ('Daar over 5 min.'). VERZENDEN.

Ik doorloop met mijn ogen de verschillende pagina's, die ik na elkaar open. Het weer (het wordt mooi), mijn agenda (Frans wordt vervangen door wiskunde) en sociale netwerken. Op die manier hoef ik geen contact te hebben met mama, die al sinds vanochtend ongerust is: 'Alles goed met je? Je hebt niets gegeten vanmorgen...' Ik haal mijn schouders op. Eindelijk zijn we er. 'Maak je geen zorgen, liefje, ik hou het in de gaten.' Ze tikt met haar vinger op haar horige, dat met mij verbonden is. Het is net dat waar ik me wél zorgen om maak ...

8.00 u.

Ik ga bij Viola staan, die merkt dat ik slechtgezin ben. Ik vertel dat mijn moeder me de hele tijd op mijn vel zit. Dat ze vindt dat ik er bleek/moe/chagrijnig uitzie ('Als een echte puber, dus!' zegt Viola). En dat ze een hele dag mijn vitale functies in de gaten gaat houden. Viola kent mijn geschiedenis. Ze weet van mijn hartaandoening en van de vele incidenten toen ik klein was. Ik ben geopereerd, maar mijn mama is nog steeds doodsbang. En aangezien elk brein via een hersenimplantaat verbonden is met een grote server (zo kunnen mensen rechtstreeks met elkaar communiceren), bestookt ze me met ongeruste berichten. Voeg daar nog aan toe dat ik altijd word gecontroleerd. Om medische redenen kan ze op elk moment mijn parameters checken, die worden doorgegeven door mijn kleren (verbonden): temperatuur, ademhaling, bloeddruk ... Als ze nog maar een vermoeden heeft dat er iets scheelt, komt ze toegesnel.

9.30 u.

Van het andere deel van de klas (we zijn uit elkaar gehaald wegens te veel gebabbel), werpt Viola me een geamuseerde blik toe. Met mijn gedachten check ik mijn inbox: U HEBT 1 NIEUW BERICHT: 'Komaan geef toe dat je gek op hem bent.' Die 'hem', dat is Bruno, een nieuwe jongen in onze klas. Ik verlaag me niet tot een antwoord, maar trek een gezicht als de leraar met zijn rug naar ons toe staat. Viola heeft gelijk: die jongen fascineert me. Ik kan mijn ogen maar niet van hem afhouden. Gelukkig ziet mama niet wat ik zie, hoewel ze het wel heeft geprobeerd. 'Vergeet jullie opstel over artificiële intelligentie niet,' herinnert de leraar ons.

1. strategie-instructie uitgelicht

Binnenkort vindt de scholenloop plaats en heel wat leerlingen uit je klas zullen deelnemen. Je ziet dit als een uitgelezen kans om binnen het thema “gezondheid” iets te doen rond gezond sporten. Je zegt dat je zelf ook wil meedoen met de scholenloop, maar dat je wel zal moeten trainen. Je vraagt je af hoe je dat het best aanpakt, zodat je zonder blessures de scholenloop haalt. Je hebt enkele boeken uit je boekenkast meegenomen en vraagt of de kinderen eens kunnen kijken of je in deze boeken de nodige informatie kan terugvinden. Dit zijn twee van de boeken:

1. strategie-instructie uitgelicht

Granolabars

Je kan deze repen ook invriezen. Maak dus onmiddellijk een grote hoeveelheid, want je kan ze bewaren voor later!

INGREDIËNTEN VOOR ONGEVEER

14 REPEN

3 grote, rijpe bananen
200 g grove havervlokken
60 tot 90 g gedroogde vruchten
(cranberries, rozijnen...)
50 g gehakte walnoten
75 g zonnebloempitten
80 g pompoenpitten
60 g amandelschilfers
35 g hennepzaad
1 theelepel kaneel
snufje zout
1 theelepel vanille-extract

BEREIDING

Verwarm de oven voor op 185°C en bekleed een bakplaat met bakpapier.

Blend of mix de banaan eerst tot een gladde massa. Voeg het vanille-extract, de kaneel en het snufje zout toe.

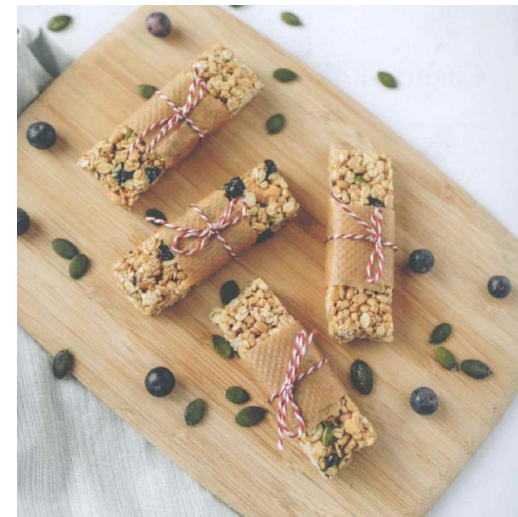
Roer de havermout erdoor en meng daarna de rest van de ingrediënten er een voor een door. Het deeg zal echt zwaar en nat aanvoelen, maar dat is normaal!

Leg de bol deeg op de bakplaat met bakpapier en druk het met lichtjes vochtige handen geleidelijk aan plat, tot het ongeveer overal nog 1,5 cm dik is.

Bak in de voorverwarnde oven in ongeveer 25 minuten goudbruin.

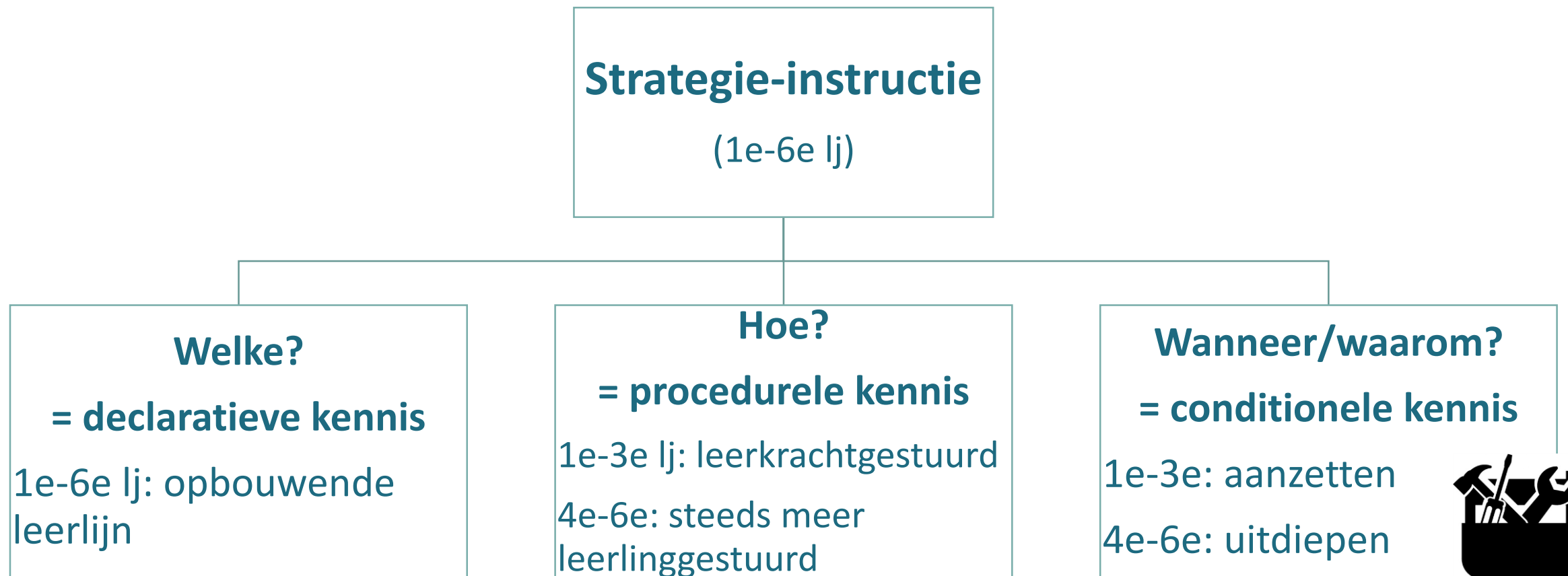
Laat eerst afkoelen alvorens je ze in repen snijdt en gebruik een scherp mes!

Op school is de laatste dag voor de kerstvakantie één groot feest. De ouders en grootouders worden uitgenodigd om op school mee te komen genieten van een groot kerstontbijt dat volledig door de leerlingen klaargemaakt wordt. De kleuters zorgen voor zaal- en tafelversiering, de leerlingen van de lagere school voor het eten. Het 4e leerjaar zal dit jaar zorgen voor enkele veganistische broden/cakes. Jij zorgt voor de recepten en de leerlingen gaan aan de slag.

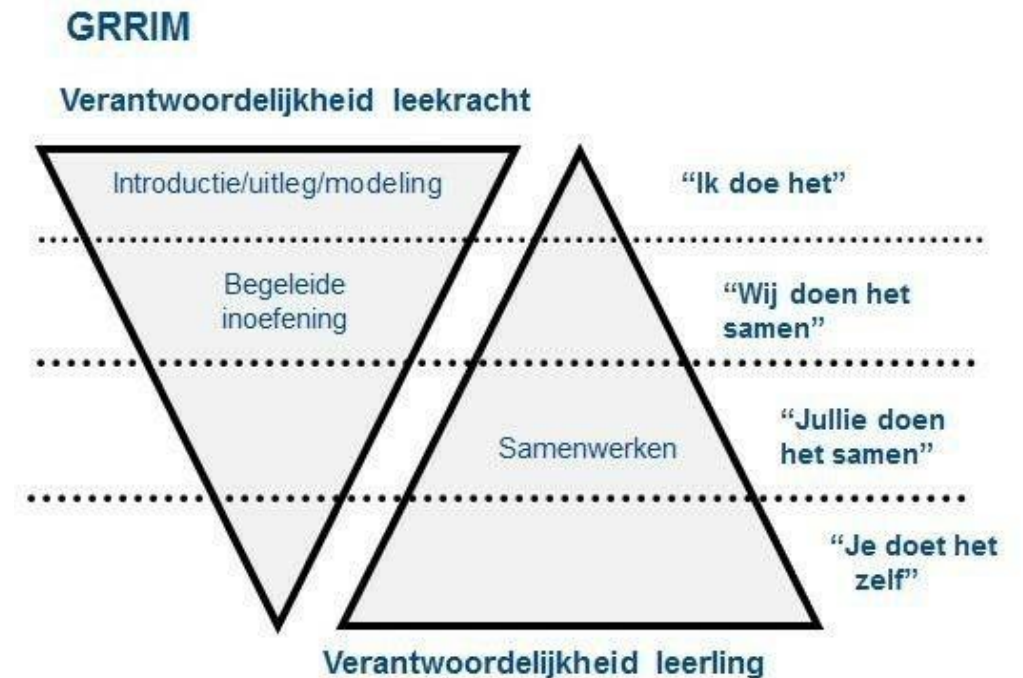
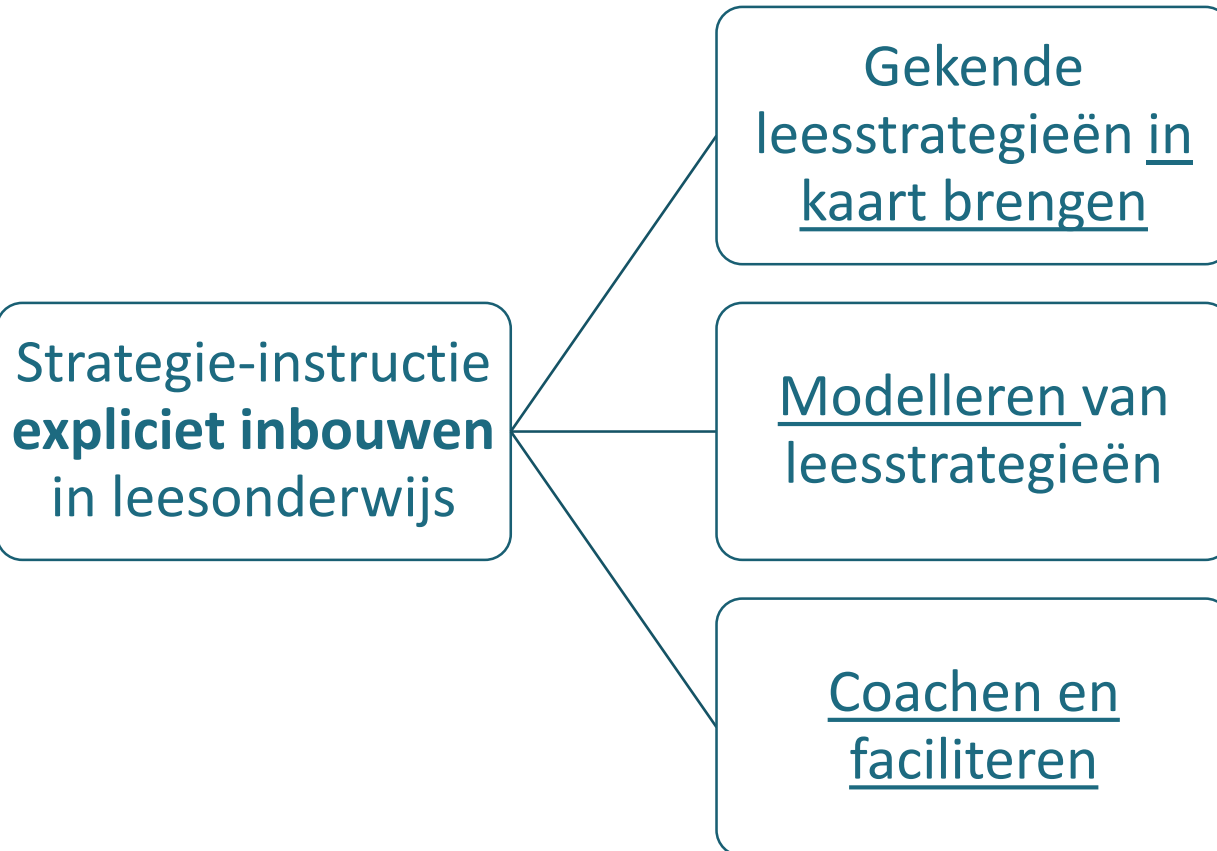

1. strategie-instructie uitgelicht

1. strategie-instructie uitgelicht

Fisher, D., & Frey, N. (2008). *Better learning through structured teaching: A framework for the gradual release of responsibility*. Alexandria, VA: Association for Supervision and Curriculum Development.

2. Interactie uitgelicht

*Hoe zat er **interactie tussen leerlingen** ingebouwd in jullie lesontwerpen?*
*Dragen al deze vormen van interactie bij tot **een beter begrip van de tekst**?*

2. Interactie uitgelicht

1. Specifieke didactische activiteiten

Directed reading the activity

Collaborative strategies

Reciprocal teaching

PALS

bewust wordt ingezet

Coöperatieve werkvormen waarin elke leerling een rol vervult. Elke rol heeft een deelverantwoordelijkheid om samen tot een geslaagd eindresultaat te komen. Elke rol is nodig.

2. Interactie uitgelicht - voorbeeld

2. Interactieve werkvormen bewust inzetten om tekstbegrip te verhogen

Dobbelen

Placemat

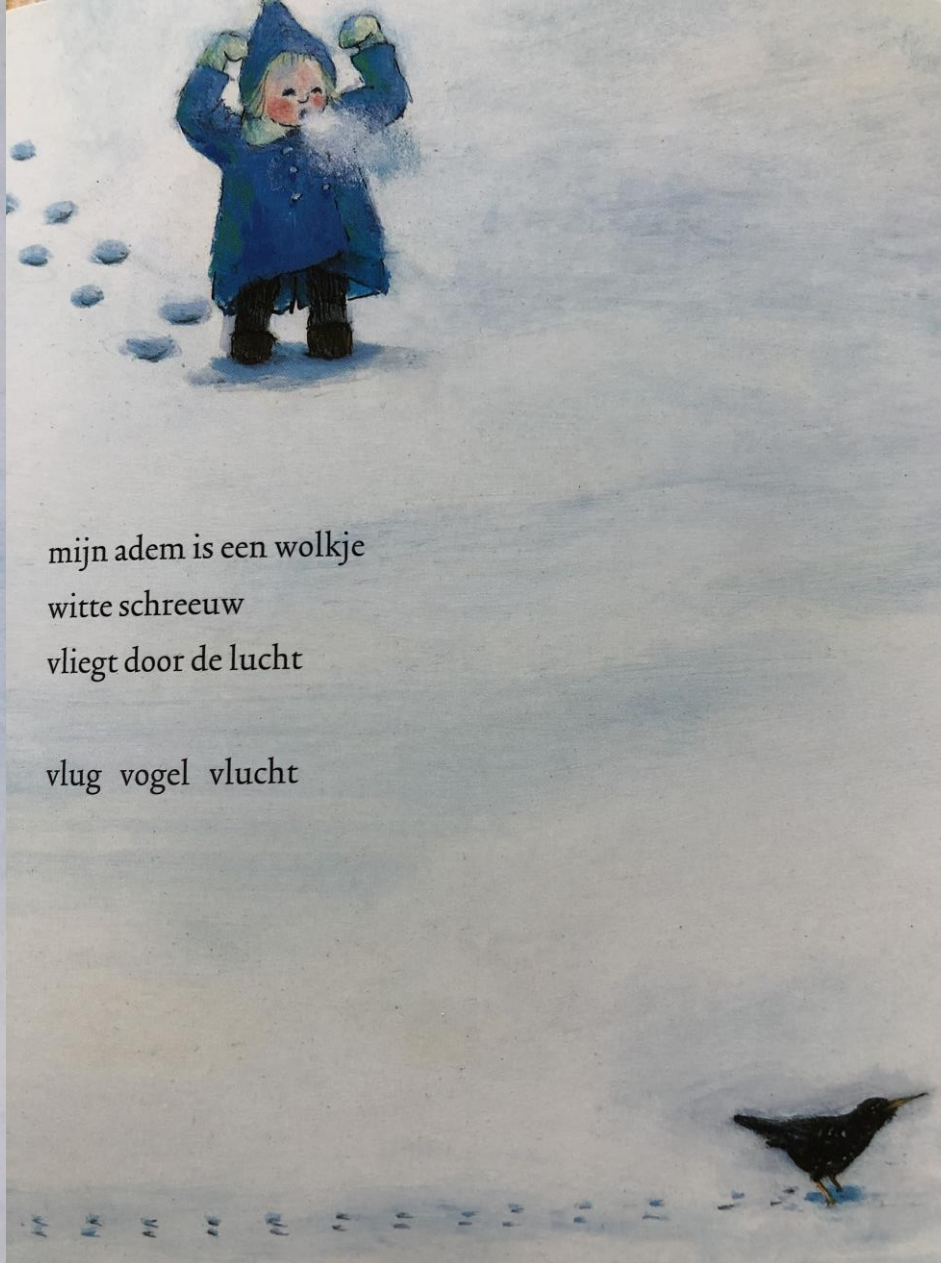
Word-sentence-phrase

...

Interactieve werkvormen waarin elke leerling een gelijke rol vervult, met telkens als doel over de tekst in interactie te gaan met elkaar om zo tot een diepgaander tekstbegrip te komen.

PIJLTJES

witte winter
wollen wanten
warme jas
waar gisteren
nog gras was
zie ik pijltjes
in de sneeuw
poes volgt de pootjes
van een spreek

mijn adem is een wolkje
witte schreeuw
vliegt door de lucht

vlug vogel vlucht

Kies een ZIN die betekenisvol is voor jou, die naar jouw gevoel een kernidee van het gedicht vertelt.

Kies een FRASE waardoor je bewogen wordt, die je een gevoel van betrokkenheid geeft of die een reactie bij je uitlokt.

Kies een WOORD dat je aandacht trok of dat op jou als een sterk woord overkwam.

Uit: Hagen, Hans en Monique, *Jij bent de liefste*, Querido, 2000

2. Interactie uitgelicht

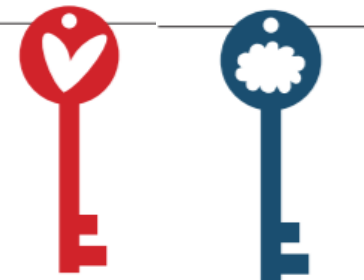
Welke vorm van interactie je ook inbouwt in je leesactiviteit, belangrijk is...

... dat de interactie **afgestemd** is **op het doel** dat je wil bereiken.

... dat de leerlingen in **interactie** gaan **over wat ze gelezen hebben**.

... dat je jezelf de vraag stelt “***Draagt de interactie die ik organiseer bij aan het verhogen van het tekstbegrip?***”

Motivatie en transfer?

*Jullie hebben **tijdens deze vorming** al heel wat moeten lezen:
aan het begin van de sessie en doorheen de sessie. Hebben wij
ingezet op motivatie en transfer bij deze leesactiviteiten?
Wanneer wel/niet? Hoe?*

Enkele aanbevelingen

Werk als team aan een platform met interessante en rijke teksten rond verschillende thema's

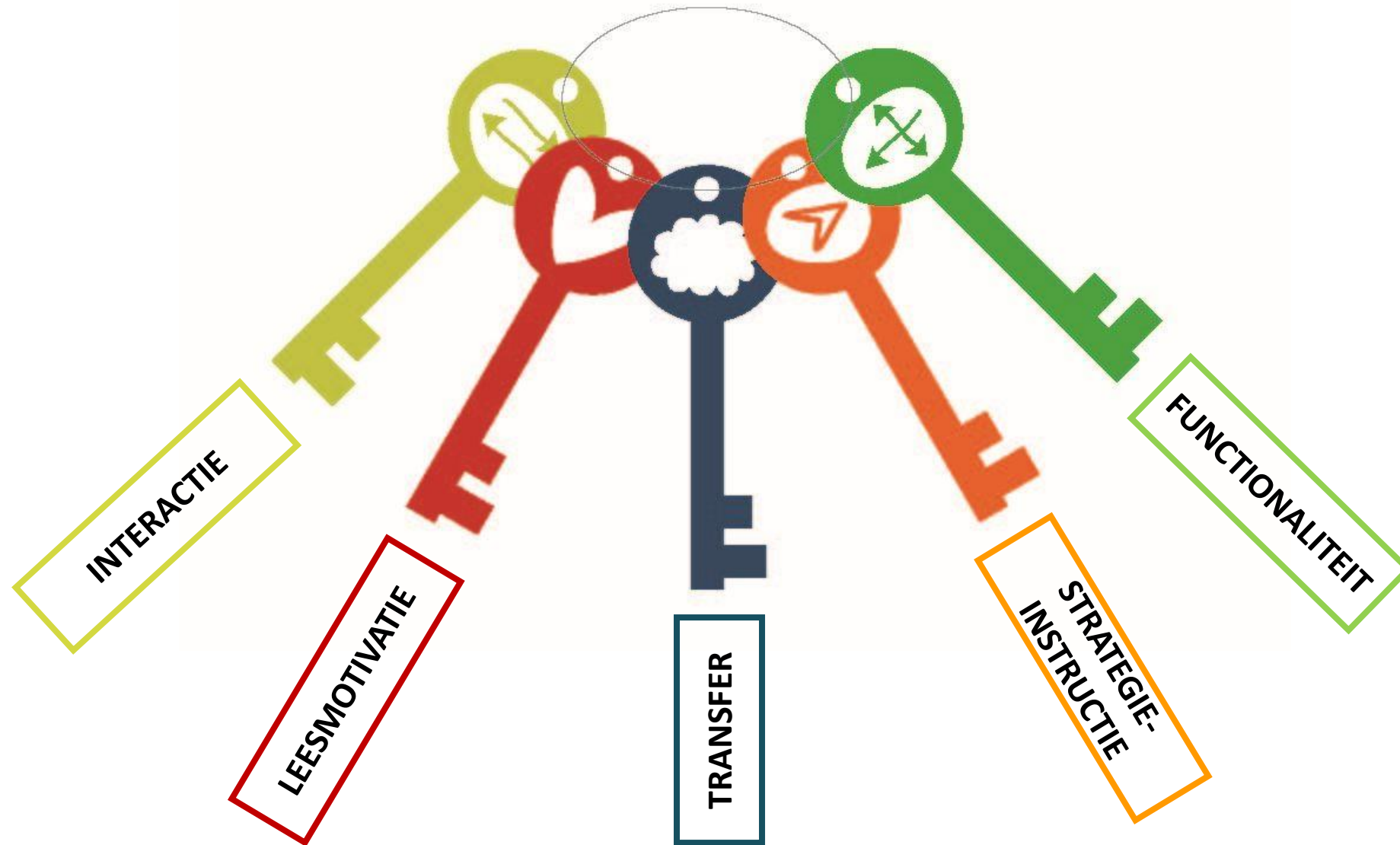
Werk doelgericht!

Instructietijd die naar begripend lezen gaat, opdrijven (**transfer!!**)

Zorg voor een krachtige combinatie van de 5 sleutels binnen een **schoolbreed leesbeleid**.

Gebruik het **screeningsinstrument** uit de praktijkbijdrage en ga na of jouw leesactiviteit aan de vijf didactische sleutels beantwoordt.

Nog vragen?

Centrum voor Taal en Onderwijs - KU Leuven

Blijde Inkomststraat 7 bus 3319

3000 Leuven

www.cteno.be - ...

Sarah Slabbaert

016 37 44 20

Sarah.slabbaert@kuleuven.be

- <https://www.vlor.be/publicaties/praktijk-gericht-onderzoek/sleutels-voor-effectief-begrijpend-lezen>

